

Hastaların Penceresinden: COVID-19 Pandemi Sürecinde Hemşirelerin Mesleki İmaji*

The Professional Image of Nurses During the COVID-19 Pandemic: From the Patients' Perspectives

Selma Karakaplan¹, Sevim Ulupınar²

Öz

Amaç: Araştırmanın amacı, COVID-19 pandemi sürecinde yatarak tedavi gören hastaların hemşirelik imajına yönelik görüşlerini incelemektir.

Yöntem: Tanımlayıcı ve kesitsel türdeki araştırmanın örneklemini, bir şehir hastanesinde yatarak tedavi gören 400 hasta oluşturdu. Veriler, anket formu ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği kullanılarak, çevrimiçi olarak toplandı. Veriler SPSS 22.0 programında yüzdeler, frekans, ortalama, standart sapma, Pearson korelasyon, one way anova, t-testi kullanılarak analiz edildi.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 43.4±15.4 ve %60.5'i kadındır. Ölçeğin toplam puan ortalaması 167.29±15.21 olup, katılımcıların hemşirelik imajı iyi düzeydedir. Hastalar hemşirelik hizmetlerinden memnundur, ancak mesleki imajın daha iyi olabileceğini düşünmektedir. Pandemi sürecinde hastaların hemşirelik imajı olumlu yönde değişmiştir. Hemşirelik imajı algısı ile yaş, öğrenim düzeyi, daha önce hastaneye yatış deneyimi, daha önce hemşirelik hizmeti alma, aile bireyleri arasında hemşire olması arasında anlamlı fark vardır ($p<0.05$).

Sonuç: Hastaların hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı iyi düzeydedir. COVID-19 pandemisi, hastaların hemşirelerin rolü ve önemine ilişkin farkındalığının artmasını sağlamış, hemşirelerin mesleki imajını olumlu yönde etkilemiştir. Mesleki imaja ilişkin olumlu algının kalıcı olabilmesi ve geliştirilmesi için hemşirelerin rol ve sorumluluklarını sahiplenmesi önemlidir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, mesleki imaj, COVID-19 pandemisi

ABSTRACT

Objectives: The aim of the study is to examine the views of patients who are hospitalized during the COVID-19 pandemic on the image of nursing.

Method: The sample of the descriptive and cross-sectional study consisted of 400 inpatients in a city hospital. The data were collected online using a questionnaire and the Nursing Occupational Image Scale. The data were analyzed on the SPSS 22.0 program using percentage, frequency, mean, standard deviation, Pearson correlation, one-way ANOVA, and t-test.

Results: The mean age of the participants was 43.4±15.4 years and 60.5% of the participants were female. The total mean score of the scale was 167.29±15.21, and the nursing image of the participants was at a good level. Patients are satisfied with the nursing services but think that the professional image could be better. During the pandemic, the nursing image of patients has changed positively. There is a significant difference between the perception of nursing image and age, education level, previous hospitalization experience, previous nursing service, and having a nurse family member ($p<0.05$).

Conclusion: The patients' image perception of the nursing profession is at a good level. The COVID-19 pandemic has increased patients' awareness of the role and importance of nurses and has positively affected the professional image of nurses. It is important for nurses to own their roles and responsibilities in order to maintain and develop a positive perception of professional image.

Keywords: Nursing, professional image, COVID-19 pandemic

Received/Geliş: 07.02.2023
Accepted/Kabul: 04.08.2023
Published Online: 31.08.2023

Cite as: Karakaplan S, Ulupınar S. Hastaların penceresinden: COVID-19 pandemi sürecinde hemşirelerin mesleki imajı. Jaren. 2023;9(2):118-126.

S. Karakaplan

İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa,
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü,
Hemşirelikte Eğitim Anabilim Dalı,
İstanbul, Türkiye

✉ selmakarakaplan@yahoo.com

ORCID: 0000-0002-3029-4922

S. Ulupınar 0000-0003-1208-2042

İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa
Florence Nightingale Hemşirelik
Fakültesi, Hemşirelikte Eğitim Anabilim
Dalı, İstanbul, Türkiye

*2. Uluslararası & 8. Ulusal Hemşirelik
Eğitimi Kongresinde sözlü bildiri olarak
sunulmuştur (24-26.11.2022
Kuşadası/Aydın).

GİRİŞ

COVID-19, tüm dünyada yayılım göstermesi ve insanların hayatını kaybetmesine sebep olması nedeniyle Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından pandemi olarak ilan edilmiştir⁽¹⁾. COVID-19 yayılım gösterdikçe hastane kaynaklarına duyulan ihtiyaç daha da artış göstermiş, hemşirelik mesleği ön plana çıkmaya başlamıştır^(2,3). Salgının yayılım ve bulaş hızı, tıbbi gereklilikler, maske ve sosyal mesafe tedbirleri gibi nedenlerle insanlar birbirlerine yaklaşmazken, hemşireler “hastaların en yakını” olarak ön cephede yer almıştır. Hastaların kısa süre içinde virüs ile enfekte olup hastane ve yoğun bakım ihtiyaçlarının ortaya çıkmasıyla, hemşireliğin temel fonksiyonlarından biri olan “bakım” daha da önemli hale gelmiştir⁽³⁾. Hemşireler, virüs ile bulaşma riski altında olsalar bile, hasta bakımını sürdürerek sağlık hizmetlerinin devamlılığında anahtar rol üstlenmişlerdir⁽⁴⁾. Pandemi sırasında daha da görünür ve vazgeçilmez hale gelen hemşirelik mesleği, global sağlık sisteminin güçlenmesine de katkıda bulunmuştur. DSÖ tarafından “Hemşire ve Ebe Yılı” olarak ilan edilen 2020 yılında, hemşirelik mesleği COVID-19 pandemisi nedeniyle dünya gündemine oturmuştur. Uluslararası Hemşireler Birliği’nin (ICN) 2020 yılı temasının da “Hemşireler Dünya Sağlıkta Öncü Bir Ses” olması⁽⁵⁾ şaşırtıcı bir tesadüf olmuştur. ICN’ nin temasında, sağlık sorunlarını ele almak, halk sağlığını geliştirmek ve insan hayatını doğrudan kurtarmak için çalışan bir meslek olarak hemşirelerin statü ve gücü vurgulanmıştır. Pandemi, hemşirelik işgücünün karşılaştığı zorlukları da ortaya çıkarmış, COVID-19’un yarattığı zorluklara yanıt vermeye çalışan hemşirelere gösterilen takdir, şükran ve sevgi, sosyal medya aracılığı ile kamuoyunda yayılmıştır^(6,7).

Bir mesleğin statüsü, bu mesleği oluşturan grubun toplumdaki imajı ile doğrudan bağlantılıdır. İmaj, gözlenebilen ve görünen tüm ifade ve izlenimlerin, karşı tarafta oluşturduğu algılanma biçimi olarak tanımlanmaktadır⁽⁸⁾. İmaj meslek üyeleri için büyük önem taşır. Mesleki imaj ise, bir meslek grubunun toplum tarafından değerlendirilmesi ve bu değerlendirmenin yaygın olarak kabul edilmesidir. Mesleki imaj, tutum, davranış, iş vb. durumları etkilemesi nedeniyle büyük öneme sahiptir. Bireyler, herhangi bir meslek üyesi ile yaşadıkları deneyimlere veya gördükleri durumlara göre bu meslek ve üyeleri hakkında bir sonuca ulaşmaktadır. Bu doğrultuda hemşirelik imajı, bireylerin ve toplumun hemşirelik mesleğine ait görüş, düşünce ve

tutumların birleşmesi ile oluşmaktadır⁽⁹⁾. Toplumun hemşirelik imajı, hem hemşirelik mesleğini ve meslek üyelerini hem de meslek adaylarını olumlu/olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca mesleki imaj, tutum ve davranışları, iş doyumunu, performansı ve meslekte kalmayı etkilemesi nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Bu bilgilerin ışığında toplumun hemşirelik imajının belirlenmesi ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi önem taşımaktadır. Önceki yıllarda mesleki imajı değerlendiren bilimsel çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu çalışmaların daha çok meslek üyeleri ve öğrenci hemşireler arasında yapıldığı, toplum ölçekli çalışmaların ise sınırlı olduğu göze çarpmaktadır. Ulusal literatürde, COVID-19 pandemi sürecinin sağlık hizmeti alan bireylerin/hastaların hemşirelik imajını ne ölçüde etkilediğini değerlendiren bir çalışmaya henüz rastlanmamıştır. Bu açıdan araştırma sonuçlarının literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- Pandemi sürecinde hemşirelerin mesleki imajı hastalar tarafından nasıl algılanmaktadır?
- Pandemi sürecinde hemşirelerin mesleki imajını etkileyen faktörler nelerdir?

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma Tipi: Araştırma tanımlayıcı ve kesitsel tiptedir.

Araştırmanın Evreni ve Örnekleme: Araştırmanın evrenini bir şehir hastanesinin dâhili, cerrahi ve pandemi kliniklerinde yatarak tedavi gören tüm hastalar, örneklemini ise çalışmaya katılmaya gönüllü, okur-yazar, engeli olmayan (görme, işitme, iletişim, bilişsel vb.), bilinci açık ve 18 yaş üstü 400 hasta oluşturmuştur. Hastaneye 2021 Eylül ayında (etik kurul onayı öncesi) yatarak tedavi gören hasta sayısı (5288) esas alınarak %5 hata payı ve %95 güven aralığında hesaplama yapılmış ve örneklem sayısı 359 olarak saptanmıştır. Araştırma 400 hasta ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları: Veriler, anket formu ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ) kullanılarak toplanmıştır.

Anket formu: Araştırmacılar tarafından geliştirilen form, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri ve hemşirelik hizmetleri ile ilgili görüşlerini içeren, biri açık uçlu toplam 14 sorudan oluşmaktadır.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği (HMYİÖ): Ölçek hemşirelerin mesleki imajının değerlendirilmesi amacıyla Dost ve Bahçecik (2015) ⁽¹⁰⁾ tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5'li likert tipte (1-Kesinlikle Katılmıyorum 5-Tamamen Katılıyorum), 42 madde ve 6 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar; mesleki nitelik (11 madde), çalışma koşulları (10 madde), cinsiyet (8 madde), eğitim (5 madde), mesleki statü (5 madde) ve dış görünüm (3 madde) boyutlarıdır. Ölçekten en düşük 42, en yüksek 210 puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan toplam puana göre 42-75 puan: Çok zayıf imaj algısı, 76-109 puan: Zayıf imaj algısı, 110-143 puan: Orta düzey imaj algısı, 144-177 puan: İyi imaj algısı, 178-210 puan: Çok iyi imaj algısı olarak değerlendirilmektedir. Puan yükseldikçe imaj algısı da olumlu olarak arttığı belirtilmiştir. Ölçeğin orijinal çalışmadaki cronbach alpha değeri 0.88'dir ⁽¹⁰⁾. Araştırmada elde edilen ölçeğin toplamı ve alt boyutlarına ait Cronbach Alpha değerleri Tablo 1'de yer almaktadır.

Verilerin Toplanması: Veriler Mart-Nisan 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama araçları, hastaların objektif olabilmesi amacıyla online anket olarak hazırlanmış ve çevrimiçi uygulanmıştır. Hastalara çalışmanın amacı açıklanmış, katılmak isteyenlerin onamı alındıktan sonra formun nasıl doldurulacağı hakkında bilgi verilmiş ve anket linki gönderilmiştir.

Verilerin Analizi: Veriler SPSS 22.0 programında analiz edilmiş, anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Tanımlayıcı özelliklerin değerlendirilmesinde, frekans ve yüzdeler, ortalama ve standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kurtosis (Basıklık) ve Skewness (Çarpıklık) değerleri incelenerek değerlendirilmiştir. Hastaların tanımlayıcı özelliklerine göre ölçek puanlarının incelenmesinde

Tablo 1. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeğinin Cronbach Alpha Değerleri

HMYİÖ ve Alt Boyutları	Madde sayısı	Cronbach Alpha
HMYİÖ Toplam	42	0.88
Mesleki nitelikler alt boyutu	11	0.90
Çalışma koşulları alt boyutu	10	0.82
Cinsiyet alt boyutu	8	0.74
Eğitim alt boyutu	5	0.76
Mesleki statü alt boyutu	5	0.79
Dış görünüm alt boyutu	3	0.90

Pearson korelasyon, t-testi, tek yönlü varyans analizi, post-hoc (Tukey, LSD) testlerinden faydalanılmıştır. Etki büyüklüğünü hesaplamak için Cohen(d) ve Eta²(η^2) katsayıları kullanılmıştır.

Etik Konular: Araştırma öncesi Etik Kurul onayı (14.03.2022 tarih ve 335698 sayı) ve Sağlık Bakanlığı Bilimsel Çalışma komisyonundan çalışma izni alınmıştır. Araştırmaya katılan hastalardan online anket uygulaması aracılığıyla bilgilendirilmiş onam, ölçeğin kullanımı içinde yazarlardan izin alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Araştırma, bir şehir hastanesinde yatan hastalar ile sınırlıdır, sonuçlar tüm hastalar için genellenemez.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hastaların yaş ortalaması 43.4 ± 15.4 yıldır (Min=18-Max=82). Katılımcıların tanımlayıcı özellikleri Tablo 2'de yer almaktadır. Hastaların %60,5'i kadın, %40,2'si ortaöğretim mezunudur; %43,5'i cerrahi, %26,2'si pandemi kliniğinde yatmaktadır. Hastaların %61,5'i daha önce hastaneye yattığını, %84,5'i daha önce hemşirelik hizmeti aldığını, %30,8'i aile bireyleri arasında hemşire olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 2. Hastaların Sosyodemografik ve Tanımlayıcı Özelliklerinin Dağılımı (N=400)

Tanımlayıcı özellikler	n	%
Cinsiyet		
Kadın	242	60,5
Erkek	158	39,5
Öğrenim düzeyi		
İlkokul	113	28,2
Ortaöğretim	161	40,2
Üniversite ve üzeri	126	31,6
Yatılan servis		
Dâhili birim	121	30,2
Cerrahi birim	174	43,6
Pandemi kliniği	105	26,2
Daha önce yatış deneyimi		
Evet	246	61,5
Hayır	154	38,5
Daha önce hemşirelik hizmeti alma durumu		
Evet	338	84,5
Hayır	62	15,5
Aile bireyleri arasında hemşire varlığı		
Evet	123	30,8
Hayır	277	69,2

Tablo 3. Hastaların Hemşirelik Hizmetlerine İlişkin Görüşlerinin Dağılımı (N=400)

	n	%
Hemşirelik hizmetlerine ilişkin genel memnuniyet		
Memnun değilim	13	3,3
Kararsızım	52	13,0
Memnunum	212	53,0
Çok memnunum	123	30,7
Hemşirelik mesleki imaj algısı		
Daha iyi olabilir	127	31,8
Kabul edilebilir düzeyde	53	13,2
İyi	118	29,5
Çok iyi	60	15,0
Mükemmel	42	10,5
Mesleki imaj algısını etkileyen faktörler*		
Kendi gözlem ve deneyimlerim	342	85,5
Radyo, televizyon	102	25,5
Gazete, dergi	29	7,2
Sosyal medya	81	20,2
Arkadaş, aile bireyleri	130	32,5
Pandemi süreci hemşireliğe bakış açısını etkiledi mi?		
Olumlu yönde etkiledi	310	77,5
Etkisi olmadı	54	13,5
Kararsızım	36	9,0
Pandemi süreci hemşireliğe bakış açısını nasıl etkiledi? *		
Hemşirelere güvenim arttı	151	48,7
Hemşirelere sevgim arttı	112	36,1
Hemşirelere saygım arttı	141	45,5
Hemşirelerin toplumdaki değeri arttı	105	33,9
Hemşirelerin yaptıkları işin önemi anlaşıldı	167	53,9
Hemşirelerin gösterdiği sabrı takdir ediyorum	194	62,6
Hemşirelerin gösterdiği fedakârlıkları takdir ediyorum.	187	60,3

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

Hastaların hemşirelik hizmetlerine ilişkin görüşleri Tablo 3'te yer almaktadır. Hastaların %53'ü hemşirelik hizmetlerinden memnun, %30,8'i çok memnundur, %31,8'i hemşirelerin mesleki imajının daha iyi olabileceğini düşünmektedir, 77,5'i pandemi sürecinin hemşirelik mesleğine bakışını olumlu yönde etkilediğini ifade etmiştir (Tablo 3).

Hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği ve alt boyut puan ortalamaları Tablo 4'te yer almaktadır. HMYİÖ puan ortalamasının, "iyi" imaj algısı sınırlarında olduğu görülmektedir.

Hastaların tanımlayıcı özellikleri ile HMYİÖ puanları karşılaştırılmıştır. *Cinsiyet* ile yapılan karşılaştırmada anlamlılık bulunmamıştır. Hastaların *yaşı* ile ölçek toplam puanı ($r=0.118$ $p=0.01$) ve mesleki statü alt boyutunda ($r=0.198$ $p=0.00$) arasında, pozitif yönde zayıf derecede ilişki vardır. Yaş arttıkça ölçek puanı artmaktadır.

Tablo 5'te görüldüğü gibi, hastaların *öğrenim düzeyi* ile mesleki nitelikler ve eğitim alt boyutlarında anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Her iki alt boyutta da üniversite mezunlarının ölçek puanı, ilköğretim mezunlarından yüksektir. Hastaların *yattığı bölüm* ile çalışma koşulları, eğitim ve mesleki statü alt boyutları arasındaki farkın anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Cerrahi birimlerde yatan hastaların çalışma koşulları ve eğitim alt boyutları puanı; COVID-19 kliniğindeki hastaların mesleki statü alt boyutu puanı daha yüksektir. Hastaların *daha önce hastaneye yatış deneyimi* ile mesleki nitelikler ve mesleki statü alt boyutları arasında anlamlı fark vardır ($p<0.05$), yatış deneyimi olan hastaların puanı daha yüksektir. *Daha önce hemşirelik hizmeti alma* ile mesleki nitelikler ve eğitim alt boyutları arasındaki fark anlamlı olup ($p<0.05$), hemşirelik hizmeti alanların puanı daha yüksektir. *Aile bireyleri arasında hemşire olması* ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı fark vardır ($p<0.05$), ailesinde hemşire olanların imaj ölçeği puanı daha yüksektir.

Tablo 4. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği ve Alt Boyut Puan Ortalamaları (N=400)

	Ort	SS	Min	Max
HMYİÖ Toplam	167.29	15.21	98	210
Mesleki nitelikler boyutu	49.48	5.04	20	55
Çalışma koşulları boyutu	41.92	5.03	21	50
Cinsiyet boyutu	22.33	5.27	8	40
Eğitim boyutu	20.80	3.00	5	25
Mesleki statü boyutu	20.06	3.77	5	25
Dış görünüm boyutu	12.68	2.37	3	15

Tablo 5. Hastaların Tanımlayıcı Özellikleri ile Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması (N=400)

Ölçek	Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Toplam	Mesleki Nitelikler	Çalışma Koşulları	Cinsiyet	Eğitim	Mesleki Statü	Dış Görünüm
Öğrenim Düzeyi							
İlkokul ¹	166.06±14.8	48.62±5.3	41.29±5.0	22.38±4.9	20.25±3.0	20.67±2.9	12.83±2.2
Ortaöğretim ²	166.44±14.9	49.02±5.2	41.80±4.8	22.50±5.0	20.60±2.8	19.78±3.7	12.72±2.4
Üniversite ve Üzeri ³	169.49±15.7	50.84±4.1	42.62±5.1	22.07±5.8	21.56±2.9	19.88±4.3	12.49±2.3
	F=1.94	F=7.11	F=2.17	F=0.24	F=6.42	F=2.06	F=0.65
	p=0.14	p=0.00	p=0.11	p=0.78	p=0.00	p=0.12	p=0.51
		3>1, 3>2			3>1, 3>2		
Yatılan Bölüm							
Dâhili Birim ¹	164.89±13.6	48.75±5.0	40.79±4.6	22.21±4.2	20.70±2.7	19.49±3.6	12.93±2.1
Cerrahi Birim ²	168.76±13.2	49.74±4.7	42.71±4.6	22.42±5.2	21.27±2.5	20.06±3.4	12.55±2.4
Covid Kliniği ³	167.63±19.2	49.90±5.4	41.90±5.8	22.32±6.3	20.16±3.7	20.73±4.3	12.61±2.4
	F=2.36	F=1.88	F=5.30	F=0.05	F=4.63	F=3.05	F=0.99
	p=0.09	p=0.15	p=0.005	p=0.94	p=0.01	p=0.04	p=0.37
			2>1		2>3	3>1	
Yatış Deneyimi Varlığı							
Evet	167.83±15.0	49.71±4.9	42.05±4.9	22.25±5.3	20.85±3.0	20.24±3.7	12.71±2.3
Hayır	164.35±15.6	48.27±5.5	41.17±5.3	22.77±5.0	20.53±2.6	19.09±3.7	12.50±2.3
	t=1.661	t=2.068	t=1.265	t=-0.716	t=0.784	t=2.214	t=0.659
	p=0.098	p=0.039	p=0.207	p=0.474	p=0.434	p=0.027	p=0.510
Daha Önce Hemşirelik Hizmeti Alma Durumu							
Evet	168.13±14.5	49.91±5.0	42.22±5.0	22.22±5.1	21.12±3.0	19.92±3.8	12.72±2.3
Hayır	165.96±16.1	48.79±5.0	41.44±4.9	22.51±5.4	20.29±2.9	20.29±3.7	12.61±2.3
	t=1.392	t=2.170	t=1.507	t=-0.541	t=2.699	t=-0.942	t=0.438
	p=0.165	p=0.031	p=0.133	p=0.589	p=0.007	p=0.347	p=0.662
Ailede Hemşire Varlığı							
Evet	169.65±15.6	50.21±5.2	42.57±5.0	22.56±5.9	21.18±2.9	20.35±3.5	12.76±2.3
Hayır	166.24±14.9	49.16±4.9	41.62±5.0	22.22±4.9	20.63±3.0	19.94±3.8	12.64±2.3
	t=2.077	t=1.918	t=1.745	t=0.597	t=1.686	t=0.996	t=0.459
	p=0.038	p=0.056	p=0.082	p=0.551	p=0.093	p=0.320	p=0.647
Pandemi Sürecinin Hemşirelik İmajını Değiştirmesi							
Olumlu değiştirdi ¹	168.65±14.0	50.04±4.8	42.52±4.6	22.10±4.9	20.87±2.9	20.36±3.4	12.74±2.3
Etkisi olmadı ²	164.61±17.4	48.03±5.4	39.90±5.7	23.81±6.3	20.90±2.5	19.46±4.2	12.48±2.3
Kararsızım ³	159.63±18.3	46.86±5.1	39.72±5.4	22.05±5.7	20.11±4.0	18.41±4.8	12.47±2.8
	F=6.833	F=9.380	F=10.474	F=2.482	F=1.065	F=5.202	F=0.432
	p=0.001	p=0.000	p=0.000	p=0.085	p=0.346	p=0.006	p=0.650
	1>3 (p<0.05)	1>2, 1>3	1>2, 1>3			1>3	

F: Anova Testi; t: Bağımsız Gruplar T-Testi; Post Hoc: Tukey, LSD; *<0.05; **<0.01.

Pandemi sürecinin hemşirelik imajını değiştirmesi ile ölçek toplam puanı, mesleki nitelikler, mesleki statü, çalışma koşulları alt boyutları arasındaki fark anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0.05$), hemşirelik imajı olumlu yönde değişen hastaların puanı daha yüksektir.

Katılımcılara “Hemşireliği bir kelime/cümle ile nasıl tanımlarsınız?” şeklinde sorulan açık uçlu soruyu 325 hasta yanıtlamıştır. Hastalar hemşireleri; mükemmel (n=10), iyi/çok iyi (n=13) ve güzel (n=2) olarak değerlendirmiş; mesleği kutsal bir meslek (n=4) olarak görmüş; fedakar (n=49), sabırlı (n=24), özverili (n=19), güven verici (n=6), değerli (n=4), ilgili (n=4), şefkatli (n=3) sevgi dolu (n=3), şifa veren (n=3), hoşgörülü (n=2), saygılı (n=2), vazgeçilmez (n=2), mücadeleci (n=2) kelimeleriyle tanımlamış; melek (n=30), kahraman (n=15), asker/savaşçıya (n=8) benzetmiş; şartlarının zor olduğunu (n=11), yoğun ve yorucu çalıştıklarını (n=20), vefakar/cefakar ve tükenmiş (n=8) olduklarını ifade etmişlerdir. İyi ki varlar (n=14), canlarını tehlikeye attılar (n=9), ön cehdede savaşmışlar (n=2), tahammülsüz kaldılar (n=1) gibi ifadelerin yanında; emek verdiklerini (n=7), haklarının ödenmez olduğunu (n=3) ve hak ettikleri değeri görmediklerini (n=6) belirtmişlerdir. Ayrıca takdir (n=22) minnettarlık ve sevgi (n=18), iyi dilek ve temenni (n=19) ifadeleri de kullanmışlardır.

TARTIŞMA

Hemşirelik imajı, tarihsel süreç boyunca tartışılan bir konu olmuş, hemşirelik mesleğinin, toplum ve hastalar tarafından nasıl algılandığına yönelik yapılan araştırmalar ile de yıllar içinde görünür hale gelmiştir. Hemşirelik imajı, devamlı gelişim gösteren bir kavram olarak hemşirelerin iş performansını, işten ayrılma niyetini de etkilemektedir. Bu nedenle, imaj konusunda çalışmalar yapılması önemlidir ⁽¹¹⁻¹³⁾. Farklı dönemler ve önemli toplumsal olayların hemşirelik imajına etkisinin değerlendirildiği çalışmalar, konuyla ilgili bilgi birikimini de zenginleştirmektedir. Bu çalışma, COVID-19 pandemisi sırasında hemşirelerin mesleki imajını yatarak tedavi gören hastaların bakışıyla incelemesi açısından literatüre katkı sunmaktadır.

Çalışmamızdaki hastaların orta yaş grubunda, çoğunun kadın ve yarıya yakınının ortaöğretim mezunu olduğu görülmektedir. Hastaların daha önce yatış deneyimi olması ve hemşirelik hizmeti alması, hemşirelik mesleği ile ilgili bilgi ve izlenime

sahip olduklarını göstermektedir. Hemşirelik hizmetlerinden memnuniyet oranlarının oldukça yüksek olduğu dikkat çekmekle birlikte, hastaların yarıya yakını hemşirelik imajının daha iyi olabileceğini düşünmektedir. Pandemi sürecinin hemşirelik imajını olumlu etkilediğini ifade eden hastaların oranı yüksektir. Bu dönemde hemşirelere duyulan güven, saygı ve sevginin artması, salgın döneminde yaşanan deneyimlerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutum gelişimine katkı sağladığını söylemek mümkündür. COVID-19 pandemisi ile hem ulusal hem de uluslararası ortamlarda hemşirelik mesleğinin ve sundukları bakımının önemi birçok kez gündeme gelmiştir. Hemşirelik mesleğinin vazgeçilmezliği ve önemi yüzyıllardır anlatılmış olsa da bugüne kadar bu denli farkına varılmamıştır. Özdelikara ve ark.’nın⁽¹³⁾ aktarımına göre, Sohbət vd. (2014) tarafından hastaların hemşirelik mesleğine ilişkin görüşlerinin incelendiği çalışmada, %69.7 oranla hastaların büyük çoğunluğu hemşireliğin büyük önemini olduğunu vurgulamıştır.

Çalışmamızda elde edilen hemşirelik mesleğine yönelik imaj ölçeği (HMYİÖ) puan ortalaması (167.29±15.21), hastaların imajının “iyi” düzeyde olduğunu göstermektedir ve memnuniyet vericidir. Toplum, birey ve hasta üzerinde yapılmış araştırmalarda mesleki imaj algısının “orta” düzeyde olduğu görülmüştür ^(11,14-16). Bu çalışmalar, imaj algısının yıllar içinde değişmediğini ve orta düzeyde olduğunu göstermektedir. Çalışmamızda hastaların hemşirelik imajının iyi düzeyde olduğu ve önceki yıllara göre olumlu yönde arttığı dikkat çekmektedir. Bu verilerin ışığında pandemi döneminin hastaların hemşirelik algısını olumlu etkilediğini söylemek mümkündür. Hemşireler ve hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalarda; hemşirelik imajına ilişkin algı farklılıkları olduğu, kimi çalışmalarda imajın iyi olarak değerlendirildiği, kimi çalışmalarda ise orta düzeyde olduğu görülmektedir ^(13,17-21). Pandemi döneminde yapılan çalışmalarda; hemşirelerle yapılan çalışmada mesleki imajın iyi ⁽²²⁾, diğer bir çalışmada ise orta düzeyde ⁽²³⁾, intörn hemşirelerle yapılan çalışmada iyi düzeyde⁽⁶⁾ olduğu belirlenmiştir. Çin’de yapılan çalışmada ise, öğrencilerin mesleki imaj algısının orta düzeyde olduğu, katılımcıların %86’sının pandeminin mesleki imaj algısını olumlu etkilediğini düşündüğü bildirilmiştir ⁽²⁴⁾. Araştırma sonuçları hemşirelik imajının pandemi sürecinde hemşireler ve öğrenci hemşireler tarafından da çoğunlukla olumlu olarak algılandığını ortaya koymaktadır.

Hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısını etkileyen değişkenler incelendiğine, cinsiyetin etkili olmadığı, hastaların yaşı, öğrenim düzeyinin anlamlı fark yarattığı belirlenmiştir. Yaş arttıkça imaj algısı da olumlu yönde artmaktadır, bu sonuç yaş ilerledikçe hastane ve hemşirelik hizmeti alma deneyiminin artması ile ilişkili olabilir. Üniversite mezunu hastaların *mesleki nitelikler ve eğitim* alt boyutlarındaki imaj algısının daha yüksek olması, bir mesleğin önemli kriterlerine dikkat çekmesi açısından değerlidir. Üniversite mezunlarının hemşirelik mesleğine karşı daha bilinçli yaklaşım sergilediğini göstermektedir. Tortumluoğlu ve arkadaşlarının (2005) ⁽²⁵⁾, çalışması da bulgumuzu destekler yöndedir.

Bireylerin hemşirelik ve hemşireler hakkındaki görüşü, deneyimlerinden etkilenir. Hastanın, hemşirelere ilişkin ilk izlenimi, hemşire ve hasta ilişkisinin kurulması ile başlamaktadır ^(26,27). Çalışmamızda hastaların %43.5'inin cerrahi, %26.2'sinin pandemi kliniğinde yattığı, %84.5'inin daha önce yatış deneyiminin olduğu, %61.5'inin daha önce hemşirelik hizmeti aldığı görülmüştür. Yattığı servis, daha önce yatış deneyimi ve hemşirelik hizmeti alma, hastaların hemşirelik algısında etkili olmuştur. Bu sonuçlara dayanarak hemşirelik hizmetlerinden faydalanan, hemşire ile birebir iletişime giren, hemşirelerin çalışma ortamını gören bireylerin hemşirelik imajının olumlu olduğu söylenebilir. Hastaların hemşirelik mesleğine bakışını etkileyen faktörler arasında "kendi gözlemlerim ve deneyimlerim" diyenlerin çoğunluğu oluşturması, düşüncemizi destekler yöndedir.

Çalışmamızda hastaların üçte birinin aile bireyleri arasında hemşire olması ve ailesinde hemşire olanların ölçek toplam puanının daha yüksek bulunması beklenen bir sonuçtur. Yakınları arasında hemşire olmasının, bireylerin hemşirelik mesleğini tüm özellikleriyle tanımasını sağladığı ve meslek imaj algısını olumlu yönde etkilemesi doğaldır. Araştırmalarda da ^(14,15,21,28) hemşire tanıdığı bulunan bireylerin hemşirelik mesleğine olan bakış açısının daha olumlu olduğu görülmüştür.

Pandeminin hemşirelik mesleğine bakış açısını değiştirmesi ile HYMIÖ toplam, mesleki nitelikler, çalışma koşulları, mesleki statü alt boyutları arasında anlamlı fark bulunması, hastaların düşüncesi ile tutumu arasında tutarlılık olduğunu göstermektedir. Tüm bu bulguların ışığında hemşirelik hizmetlerinden duyulan memnuniyet ve olumlu duyguların hemşirelik imajını doğrudan etkilediği ve bu sonucun ortaya çıkmasında pandeminin etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Pandemi, COVID-19 nedeniyle meydana gelen sorunları gündemde tutarken, hemşirelik mesleğinin karşılaştığı zorlukları ve olumsuz çalışma koşullarını da ve açık bir şekilde gözler önüne sermiştir. Pandemi, hemşirelerin çalışma saatlerinin ve vardiyalarının uzun olması, kendisine, ailesine ve yakınlarına virüs bulaşma/bulaştırma riski, hastaların ve ekip arkadaşlarının yaşam kaybına şahitlik etmeleri gibi nedenlerden dolayı hemşireleri psiko-sosyal açıdan da olumsuz etkilemiştir ⁽⁶⁾. Sun ve ark. (2020) ⁽²⁹⁾ tarafından yapılan çalışmada, COVID-19 pandemisi nedeniyle hemşirelerin iş yüklerinin ve çalışma saatlerinin yaklaşık olarak 1.5-2 kat arttığı belirtilmiştir. Çalışmamızda HYMIÖ alt boyutlarından "çalışma koşulları" alt boyutu ile pandemi sürecinin hemşirelik imajına etkisi arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Bu sonucun, insanların birbirlerine yaklaşmadığı pandemi günlerinde hemşirelerin "hastaların en yakını" olmaları, virüs bulaşma riski altında olsalar bile sağlık hizmetlerinin devamlılığını sağlamaları ⁽³⁾, hastalar tarafından hemşirelik mesleğinin çalışma koşullarını ve zorlu süreçler içerdiğinin fark edilmesi gibi etkenlere bağlı olduğu düşünülmektedir. Özellikle bu durumun yansımaları, şükran dileklerinin odağında yer alma, haber medyasında övgüler, alkışlama, sosyal medya platformlarında destek etiketleriyle yer bulmuştur ⁽³⁰⁾. Çalışmamızda, pandemi sürecinde hastaların hemşirelere duydukları güven ve saygının arttığı, hemşirelerin gösterdikleri sabır ve fedakârlığı takdir ettikleri görülmüştür. Hastalara "bir cümle ile hemşireliği tanımlar mısınız?" diye sorulduğunda; kullanılan ifadelerin hep olumlu olduğu, teşekkür ve minnettarlık ifadelerinin yer aldığı belirlenmiştir. Günyaktı ve Bursa'nın (2022) ⁽³¹⁾ çalışmasında, Twitter kullanıcılarının, sağlık çalışanları için paylaştıkları tweetlerin %61'inin pozitif duygu içerdiği, sağlık çalışanlarına destek vermek amacıyla sıkça pandemiye özgü kelimelerin yanı sıra "teşekkür" ve "minnet" konulu tweetler paylaştıkları görülmüştür. Foà ve ark. (2021) ⁽³²⁾ İtalya'da yaptığı çalışmada, pandemi sonrası katılımcıların hemşirelerle ilgili görüşlerinin olumlu yönde değiştiği; hemşireler için kahraman, savaşçı, cesur, melek, yorgun, dayanıklı, övgüye değer gibi "hayranlık" ifadeleri kullandıkları belirlenmiştir. Hemşirelerin mesleki imajı, hemşireler ile ilgili kamuoyunun duygu ve düşünceleri, yurt dışında olduğu gibi Türkiye'de benzerlik göstermektedir. Hemşirelik öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalar incelendiğine; Özdelikara ve ark.nın (2015) ⁽¹³⁾ yaptığı çalışmada, hemşirelik öğrencilerinin %28.8'i, diğer bölümlerdeki öğrencilerinin %46.2'si hemşirede kesinlikle bulunması gereken karakteristik özelliğin

“merhamet” olduğunu belirtmişlerdir. Işık Andsoy ve ark.’nın (2012) ⁽³³⁾ çalışmasında, öğrencilerin %84’ü hemşirelerde bulunması gereken özellikler arasında “sabırlı, güler yüzlü, merhametli, fedakâr, mütevazı, özgüvenli ve empatik” olarak ifade etmiştir. Özmen ve Çetinkaya’nın (2016) ⁽³⁴⁾ çalışmasında, öğrencilerin çoğunun “güler yüz ve sevgi” gibi olumlu imaj algısına sahip oldukları ve hemşirelik mesleğini “melek, kalp/ yürek, değişim, bahçıvan”, gibi kelimelerle olumlu bir şekilde tanımladıkları görülmüştür. Olumlu mesleki imaj algısı, hemşirelik mesleğine yeterlilik ve güvenilirlik kazandırırken, çalışanlara da mesleki doyum ve özgüven sağlamaktadır ⁽¹⁰⁾. Çalışmamızdaki hastaların açık uçlu soruya verdikleri yanıtlar, araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hastaların hemşirelik mesleğine yönelik olarak imaj algılarının “iyi” düzeyde olduğu COVID-19 pandemisinin hemşirelik mesleğine yönelik farkındalığın artmasını sağladığı ve mesleki imajı olumlu etkilediği görülmüştür. Pandeminin bu etkilerinin geçici olmaması, oluşan farkındalığın sürdürülebilirliği, hemşirelik hizmetlerinin toplum ve hastaların penceresinden görünürlüğü ve olumlu imajın kalıcı olmasında, meslek üyelerinin de sorumluluğu olduğu unutulmamalıdır. Mesleki imajı daha istendik hale getirmek için hemşireler rollerini iyi tanımalı, mevcut olumlu imajı korumak ve geliştirmek için çalışmalar yapmalıdır. Hemşirelerin sağlık alanındaki rollerini topluma aktarmak için dergi editörleri ile yazışmalar yapmaları, medyayı etkin kullanmaları, radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarını kullanarak toplumu bilinçlendirmeleri, bilimsel araştırmalar yapmaları ve mesleğe katkı sağlamaları önerilebilir.

Yazar katkısı

Araştırma fikri ve tasarımı: SK, SU; veri toplama: SK; sonuçların analizi ve yorumlanması: SK, SU; araştırma metnini hazırlama: SK, SU. Tüm yazarlar araştırma sonuçlarını gözden geçirdi ve araştırmanın son halini onayladı.

Etik kurul onayı

Bu araştırma için İstanbul Üniversitesi - Cerrahpaşa Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan onay alınmıştır (Karar no: 335698/14.03.2022).

Finansal destek

Yazarlar araştırma için finansal bir destek almadıklarını beyan etmiştir.

Çıkar çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Author contribution

Study conception and design: SK, SU; data collection: SK; analysis and interpretation of results: SK, SU; draft manuscript preparation: SK, SU. All authors reviewed the results and approved the final version of the manuscript.

Ethical approval

The study was approved by the İstanbul University - Cerrahpaşa Non-Invasive Clinical Research Ethics Committee (Protocol no. 335698/14.03.2022).

Funding

The authors declare that the study received no funding.

Conflict of interest

The authors declare that there is no conflict of interest.

KAYNAKÇA

1. World Health Organization (WHO). WHO announces COVID-19 outbreak a pandemic. 2020. Available at: <http://www.euro.who.int/en/health-topics/healthemergencies/coronavirus-covid-19/news/news/2020/3/who-announces-covid-19-outbreak-a-pandemic> (Accessed on July 21, 2022).
2. Pedrazza M, Berlanda S, Trifiletti E, Minuzzo S. Variables of individual difference and the experience of touch in nursing. West J Nurs Res. 2018; 40(11): 1614-37. [\[Crossref\]](#)
3. Çevirme A, Kurt A. COVID-19 pandemisi ve hemşirelik mesleğine yansımaları. Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi. 2020; 7(5): 46-52.
4. Fernandez R, Lord H, Halcomb E, et al. Implications for COVID-19: A systematic review of nurses’ experiences of working in acute care hospital settings during a respiratory pandemic. Int J Nurs Stud. 2020; 111: 103637. [\[Crossref\]](#)
5. International Council of Nurses (ICN). Nursing the World to Health- ICN announces theme for International Nurses Day 2020. Available at: <https://www.icn.ch/news/nursing-world-health-icn-announces-theme> (Accessed on July 21, 2022).

6. Dost A, Aslan Huyar D, Tuñçay HB. COVID-19 pandemisi döneminde intörn hemşirelerin mesleki imaj algılarının incelenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021; (14): 270-84. [\[Crossref\]](#)
7. Bennett CL, James AH, Kelly D. Beyond tropes: Towards a new image of nursing in the wake of COVID-19. *J Clin Nurs*. 2020; 29(15-16): 2753-5. [\[Crossref\]](#)
8. Erdal G, Gücüyener İ, Erdal K. Eğitim kurumlarında kurumsal kimlik, kurumsal imaj ve eğitime katkısı. *Electronic Journal of Vocational Colleges*. 2013; 3(3): 54-61.
9. Morris-Thompson T, Shepherd J, Plata R, Marks-Maran D. Diversity, fulfilment and privilege: the image of nursing. *J Nurs Manag*. 2011; 19(5): 683-92. [\[Crossref\]](#)
10. Dost A, Bahcecik AN. Hemşirelik Mesleğine Yönelik İmaj Ölçeği Geliştirilmesi. *Journal of Academic Research in Nursing*. 2015; 1(2): 51-9.
11. Baykara Mat ST, Baykal Ü. Birinci basamak sağlık hizmetlerinden yararlananların hemşirelik imajına ilişkin algıları ve etkileyen faktörler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2021; 24(3): 357-64. [\[Crossref\]](#)
12. Kartal H, Kantek F. Yönetici hemşirelerde hemşirelik imajı ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Bakırköy Tıp Dergisi*. 2018; 14(2): 190-7. [\[Crossref\]](#)
13. Özdelikara A, Mumcu Boğa N, Çayan N. Hemşirelik öğrencilerine ve sağlık alan dışındaki öğrencilere göre hemşirelik imajı. *Düze Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2015; 5(2): 1-5.
14. Özsoy SA. Toplumda hemşirelik imajının belirlenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*. 2000; 16(2): 1-19.
15. Sis Çelik A, Pasinlioğlu T, Kocabeyoğlu T, Çetin S. Hemşirelik mesleğinin toplumdaki imajının belirlenmesi. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*. 2013; 21(3): 147-153.
16. Yılmaz M, Gölbaşı Z, Türk KE, Hançer AT. Hemşire, hekim ve hastaların hemşirelik imajına ilişkin görüşleri. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 2019; 4(2): 38-44.
17. Sümen A, Teskereci G, Aksoy S, Ergen Z, Ala M, Üzüm F. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğinin imajına yönelik algılarının ve tutumlarının incelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*. 2022; 5(1): 75-83. [\[Crossref\]](#)
18. Olgun S, Kaptan G. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik imajı algılarının belirlenmesi. *Sağlık ve Toplum*. 2022; 32(1): 159-66.
19. Karaman F, Çakmak S, Yerebakan AN. Hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelik imaj algıları ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2020; (11): 217-29. [\[Crossref\]](#)
20. Şimşek-Kaynar A, Alpar ŞE. Toplumun hemşirelik mesleğine yönelik imaj algısı: sistematik derleme. *Sakarya Üniversitesi Holistik Sağlık Dergisi*. 2019; 2(1): 32-46.
21. Kızılıçık-Özkan Z, Ünver S, Avcıbaşı İM, Semerci R, Yıldız-Fındık Ü. Bir grup hemşirelik öğrencisinin mesleğe yönelik imaj algısı. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2017; 19(1): 38-47.
22. Yurtsever D, Duran S, Alan H. COVID-19 salgınında hemşirelerin mesleki imaj algısı: bir kamu hastanesi örneği. *İstanbul Kanuni Sultan Süleyman Tıp Dergisi*. 2022; 14(3): 280-6. [\[Crossref\]](#)
23. Karadeniz H, Durmuş A, Gündüz CS, Bilgiç G, Can Gürkan Ö. COVID-19 pandemisinin hemşirelerin mesleki imaj algısına etkisi. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2022; 11(2): 255-61. [\[Crossref\]](#)
24. Zhang Z, Fu W, Tian C, et al. Professional identity of Chinese nursing students during the COVID-19 pandemic outbreak: A nation-wide cross-sectional study. *Nurse Educ Pract*. 2021; 52: 103040. [\[Crossref\]](#)
25. Tortumluoğlu G, Akylı R, Karanlık A, Aldaç R, Turaneri E, Yılmaz A. Erzurum ilindeki bireylerin hemşireler ile ilgili görüş ve beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2005; 8(1): 10-9.
26. Porr C, Dawe D, Lewis N, Meadus RJ, Snow N, Didham P. Patient perception of contemporary nurse attire: a pilot study. *Int J Nurs Pract*. 2014; 20(2): 149-55. [\[Crossref\]](#)
27. Çınar Ş, Demir Y. Toplumdaki hemşirelik imajı: Bir ölçek geliştirme çalışması. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2009; 12(2): 24-33.
28. Sarıkaya T, Khorshid L. Üniversite öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen etmenlerin incelenmesi: üniversite öğrencilerinin meslek seçimi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2009; 7(2): 393-423.
29. Sun N, Wei L, Shi S, et al. A qualitative study on the psychological experience of caregivers of COVID-19 patients. *Am J Infect Control*. 2020; 48(6): 592-8. [\[Crossref\]](#)
30. Bahçecioğlu EH. Sosyal medyada Kovid-19 salgını sürecinde sağlık çalışanlarına yönelik önce destek sonra nefret söylemi. *TRT Akademi*. 2022; 7(15): 498-531. [\[Crossref\]](#)
31. Günyaktı Rİ, Bursa N. COVID-19 pandemisinde sağlık çalışanları ve öğretmenlere yönelik algının duygu analizi ile Twitter verileri üzerinden incelenmesi. *Selçuk İletişim Dergisi*. 2022; 15(1): 264-85. [\[Crossref\]](#)
32. Foà C, Bertuol M, Baronchelli E, et al. The influence of media representations on citizens' perceptions towards nurses: a comparison between before and after the COVID-19 pandemic. *Acta Biomed*. 2021; 92(S2): e2021429.
33. Işık Andsoy I, Güngör T, Bayburtluoğlu T. Karabük Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşireliği tercih etme nedenleri ve mesleğin geleceği ile ilgili görüşleri. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2012; 1(1): 124-30.
34. Özmen D, Çetinkaya A. Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin mesleki algılarına yönelik nitel bir çalışma. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 2016; 18(1): 40-52.